

ції перших двох типів. У цьому випадку із врахуванням багатьох особливостей, певні проблеми розв'язуються викладачем, певні – студентами, а деякі – спільними зусиллями викладача і студентів. Вивчення матеріалу можна розпочати зі спільного розв'язання проблеми, потім викладач, запропонувавши складну проблему, сам демонструє шлях її розв'язання, а вирішення наступної проблеми пропонує студентам.

Характерними ознаками проблемних запитань є: а) наявність невідомого, суперечливого, незрозумілого, що створює пізнавальні труднощі; б) опора (зв'язок) цього невідомого, суперечливого на раніше засвоєні знання.

В організації проблемного навчання студентів допоможуть інтерактивні технології. Усі інтерактивні технології умовно поділяються на чотири групи: кооперативна навчальна діяльність, фронтальні технології, технології навчання у грі та технології навчання у дискусії [4, С. 33]. На лекціях доцільно скористатися фронтальними технологіями інтерактивного навчання, зокрема, такими як «мозковий штурм», «мікрофон», «нескінченний ланцюжок» тощо. На практичних чи лабораторних заняттях з біологічних дисциплін можна запропонувати студентам вирішувати проблемні запитання у складі малих навчальних груп, використовуючи такі інтерактивні методи : «діалог», «синтез думок», «спільний проект», «карусель», «акваріум», а також навчання у дискусії, дебати та ін.

Розв'язування проблемних завдань, застосовуючи інтерактивні методи, відкриває для студентів можливість співпраці, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню вищих результатів засвоєння знань. Проблемне навчання сприяє формуванню творчої особистості, здатної самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

Література

1. Освітні технології: Навч.-метод. посіб./ О.М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. Ред.. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255с.
2. Махмутов М.И. Проблемное обучение: основные вопросы теории. – М.: Педагогика, 1975. – 370 с.
3. Низамов Р.А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. – Казань, 1975. - 302 с.
4. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб. / О.І.Пометун., Л.В.Пироженко; За ред. О.І.Пометун. - К.:А.С.К., 2003.- 192с.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ У ВАЛЬДОРФСЬКІЙ ШКОЛІ

Лупаренко С.Є. (Харків)

Професійна діяльність вальдорфського педагога висуває дуже високі вимоги до педагога: він повинен мати високий рівень професійної підготовки та естетично-моральної культури, гармонійно сполучати у своїй професійній діяльності орієнтацію на особистість конкретної дитини та соціальну спрямованість процесу виховання, вміння працювати в педагогічному колективі, з батьками, громадськістю тощо.

Робота вчителя в навчально-виховному процесі вальдорфської школи вимагає володіння основою вальдорфської педагогіки – людинопізнанням, яке передбачає орієнтацію на цілісний розвиток особистості та особистісну орієнтацію всього навчально-виховного процесу. Першим кроком у людинопізнанні є ознайомлення із накопиченими дослідженнями вальдорфської педагогіки з її різними галузями: диференціацією навчання з врахуванням конституції, темпераменту дітей; основою і практикою виховання волі, характеру, фантазії, мислення, формування моральних сил; технологією викладання.

Наступним кроком у людинопізнанні є власні спостереження вчителя за дітьми з визначенням їхніх фізичних і психічних особливостей і потреб. Уважні спостереження за учнями, їхнім розвитком допомагають учителю визначити найкращу комбінацію форм, методів навчання для цілісного впливу на особистість.

Викладання у вальдорфській школі, використання вальдорфських засобів навчання (ритмічна організація навчання, художньо-образне навчання, виконання активно-практичних проєктів, диференційовані вправи для дітей різних типів темпераментів) вимагає від учителя володіння художніми вміннями: малювати, співати, ліпити, бути гарним актором. Тому значну частину часу підготовки вальдорфського вчителя складають вправи і робота у сфері різних видів мистецтва (музика, спів, живопис, ліплення, евритмія, рецитація тощо).

Також для ефективного навчання учитель має розвивати свої практичні навички. Тому у підготовці вальдорфського вчителя мають велике значення соціально-практичні роботи (у майстернях чи в саду, при прибиранні приміщень і під час будівництва, при проведенні екскурсій і конференцій, свят, засідань) [1, С. 274 – 275]. Це допомагає учителю усвідомлювати відповідальність за свою працю.

До того ж, учитель має добре володіти словом, бути гарним оповідачем, щоб зацікавити всіх учнів. Наприклад, диференційована робота з дітьми різних темпераментів передбачає вплив особливим способом на кожну дитину за допомогою яскравої розповіді у поєднанні з мімікою, рухами. Так, учитель під час розповіді “запалює” кожного учня особливим чином так, що оповідання або новий матеріал надовго запам’ятовується.

На початковому етапі для підготовки вальдорфського вчителя, ознайомлення із досвідом людинознавчої педагогіки проводяться спеціальні дворічні курси підготовки для роботи класним учителем (для тих, хто закінчив вищий педагогічний заклад) та чотириохрічні курси (для тих, хто не має педагогічної освіти).

Учитель має добре оволодіти вальдорфськими засобами навчання, щоб вдало використовувати їх на заняттях. Тому на семінарах багато уваги приділяється практичній підготовці вчителя (протягом року проводяться дві триденні практики). Учитель відвідує заняття в різних школах, спостерігає за діяльністю інших учителів, практично знайомиться з технологією навчання. Але на цих заняттях він не є пасивним спостерігачем, а активно приймає участь на уроці як ученик, бо відчуті, зрозуміті особливості використання вальдорфських засобів можна лише, коли вчитель, який вчиться, сам стає учасником навчального процесу. На практиці можна добре зрозуміти особливості ритмічної організації навчання, знайомлячись із розкладом занять протягом дня, тижня, місяця, року, із побудовою уроків та їхніми окремими елементами; відвідуючи заняття, учитель дізнається про особливості здійснення художньо-образного навчання та роботи з дітьми різних темпераментів, виконання активно-практичних проєктів. Також під час практики вчитель проводить власні уроки.

Але семінар може лише відкрити шляхи, показати цілі, завдання запропонувати можливі точки зору на їх вирішення. Все інше – це внутрішні і зовнішні дії педагога. Тому підготовка вальдорфського вчителя вимагає постійної самоосвіти, людинопізнання, а також самовиховання, розвитку активності професійного мислення, об’єктивного сприйняття іншої людини, контролю над своїми емоціями, почуттями, вчинками [2, С.15].

Рушійною силою й джерелом самоосвіти вчителя є потреба у самовдосконаленні професійних знань, умінь, навичок, які допомагають оволодіти методичними знаннями, новітніми технологіями навчального процесу, постійно аналізувати стан реального освітнього процесу, глибоко усвідомлювати власну педагогічну діяльність як творчий процес розв’язання різноманітних за змістом навчально-виховних завдань, застосовувати досягнення науки й передового досвіду, а також власного творчого пошуку. Учитель має бути вільним до всього нового, не боятися змінюватись. У вчителя має бути світо-

гляд, який допомагає відповісти на внутрішні питання: „Що таке людина?“, „Як формувати особистість?“, „Як розвивати здібності?“. Цей світогляд має укріплювати людину, вести її вперед, розвивати.

Вальдорфський учитель повинен постійно працювати над своїм розвитком, намагатися проникнути у природу дитини, усе більше оволодіваючи методами безпосереднього пізнання світу і людини. В цьому вчителю допомагають вправи внутрішнього характеру, спрямованих на розвиток мислення, почуттів і волі.

Викладання у вальдорфській школі вимагає від учителя значної і складної роботи з підготовки і проведення занять, аналізу й осмислення особливостей та потреб кожної дитини, щоб на уроці можна було вільно застосовувати засоби навчання таким чином, щоб вони діяли в повній мірі і давали бажаний результат. Це складна і клопітлива робота продумати кожну хвилину заняття так, щоб задіяти якомога більше учнів, щоб зацікавити їх, пробудити в них бажання вчитися.

Учитель має вільно оперувати всіма вальдорфськими засобами навчання. Для цього він уважно спостерігає за своїми учнями, виробляє різні підходи до них, ретельно планує свою роботу на уроці, підбираючи вірші, ігри, оповідання, вправи таким чином, щоб вони зацікавили, привернули увагу і сприяли підвищенню пізнавальної активності всіх учнів у класі.

Отже, учитель, добре вивчивши і враховуючи психологічні особливості своїх учнів, має оволодіти вальдорфськими засобами навчання, щоб упродовж уроку чи навчального дня створити необхідні умови для підвищення пізнавальної активності школярів, стимулювати їх до власної діяльності, розвивати волю, мислення та емоції. Навчання у вальдорфській школі допомагає учням виробити власний стиль навчання залежно від їхніх природних можливостей. Учні співають, малюють, ліплять, грають, переживають, і в цій діяльності виявляють пізнавальну активність, опановують предмети, і найголовніше – відбувається загальний всебічний розвиток дитини.

Література

1. Ионова Е. Вальдорфская педагогика: теоретико-методологические аспекты. – Х.: «Бизнес Информ», 1997. – 300 с.
2. Ионова О. Научно-педагогические основы навчально-виховного процесу в сучасній школі за ідеями вальдорфської педагогіки: Автореф. дис...д-ра пед. наук: 13.00.01 / Харківський державний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди. – К., 2000. – 33 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТУДЕНТОМ ВЛАСНОЇ ГАРМОНІЇ

Малаканова Л.В. (Полтава)

На відміну від традиційного розуміння освіти як процесу і результату набуття ЗУН, сучасна освіта розглядається як творення себе в собі, тобто як гармонійний духовний розвиток особистості. Виходячи з сучасного розуміння освіти, освітній заклад повинен бути простором радісної, успішної, щасливої життєдіяльності кожного учасника навчально-виховного процесу. В такому випадку цей простір життєдіяльності створює умови для самопізнання, самореалізації, задоволення потреб, бажань та інтересів кожного.

Освіта – це « Образ себе в бутті », який включає «Образ Я », «Образ Світу » та «Образ Я у Світі ».Для творення цих образів студент повинен постійно пізнавати себе, Світ і свої стосунки з собою та оточуючим середовищем. Саме тому оволодіння досвідом дослідницької діяльності найважливіший компонент людської життєдіяльності та педагогічної діяльності.

Пам'ятаючи, що оволодіння знаннями відбуваються відразу на трьох рівнях: мотиваційному, когнітивному та операціональному, необхідно будувати заняття так, щоб студент міг дослідити власні мотиви життєдіяльності, рівень своїх знань із певної теми та свої вміння щодо педагогічної діяльності та з окремих предметів.